

Sygn. akt VII U 1879/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Jacek Chaciński

Protokolant starszy protokolant sądowy Anna Łempicka

po rozpoznaniu w dniu 08 września 2015 roku w Lublinie

sprawy E. A.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek odwołania E. A.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z dnia 08 lipca 2014 roku znak (...) - (...)

oddala odwołanie

Sygn. akt VII U 1879/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 lipca 2014 roku, nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 2, art. 5 ust. 1, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1442 z zm.) stwierdził, że E. A. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowy i wypadkowemu od dnia 1 lutego 2006 roku do dnia 30 czerwca 2006 roku, od dnia 1 stycznia 2007 roku do dnia 29 czerwca 2007 roku, od dnia 21 stycznia 2008 roku do dnia 31 marca 2008 roku oraz od dnia 1 maja 2008 roku do dnia 15 czerwca 2014 roku (decyzja – k. 20 – 22 akt ZUS).

W odwołaniu E. A. wnosił o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości i umorzenie postępowania podnosząc zarzut naruszenia przez organ rentowy prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 5 ust. 1, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że wykonywanie działalności gospodarczej w stanie faktycznym sprawy nie może stanowić podstawy do wyłączenia z ubezpieczenia społecznego rolników na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 i objęcia ubezpieczeniem z ustawy systemowej z uwagi na regulacje art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (odwołanie – k. 2 - 7 akt sądowych).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie, podnosząc argumenty które legły u podstaw zaskarżonej decyzji (odpowiedź na odwołanie – k. 9 – 10 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Od dnia 1 grudnia 1992 roku E. A. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą w ramach której wykonuje prace drwalskie. Z tego tytułu do dnia 31 grudnia 1996 roku podlegał ubezpieczeniu społecznemu w systemie powszechnym.

W związku z nabyciem własności gospodarstwa rolnego, obejmującego obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego, kontynuowaniem prowadzonej działalności gospodarczej oraz złożeniem oświadczenia o zamiarze podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, decyzją z dnia 25 marca 1997 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził podleganie z mocy prawa ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie oraz emerytalno – rentowe dla E. A. jako rolnika od dnia 1 stycznia 1997 roku. Po objęciu ubezpieczeniem społecznym rolników skarżący kontynuował prowadzenie działalności gospodarczej.

W dniu 19 grudnia 2005 roku E. A. darował swojemu synowi R. A. gospodarstwo rolne składające się z działki nr (...), położonej w N. oraz z działki nr (...), położonej B.. Od tego dnia skarżący zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej oraz nie posiada żadnych gruntów rolnych.

Decyzją kierownika biura powiatowego Agencji (...) w L. z dnia 17 stycznia 2006 roku ustalono ubezpieczonemu prawo do renty strukturalnej współfinansowanej ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji (...) Funduszu (...) na okres od dnia 19 grudnia 2005 roku do dnia 19 listopada 2018 roku.

Decyzją z dnia 31 stycznia 2006 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników E. A. od dnia 1 stycznia 2006 roku w związku z przekazaniem w dniu 19 grudnia 2005 roku aktem notarialnym gospodarstwa rolnego. Następnie decyzją z dnia 3 lutego 2006 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników stwierdził podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie oraz emerytalno – rentowe dla E. A. od dnia 1 stycznia 2006 roku jako osoby pobierającej rentę strukturalną. Po dniu 1 stycznia 2006 roku ubezpieczony kontynuował prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej do dnia 15 czerwca 2014 roku. Z tytułu prowadzonej działalności w okresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w związku z posiadaniem statusu osoby pobierającej rentę strukturalną ubezpieczony opłacał składkę na ubezpieczenie zdrowotne (okoliczności bezsporne).

Stan faktyczny nie był sporny między stronami. Strony różniły się jedynie w jego ocenie prawnej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie E. A. nie jest zasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

Istota sporu w rozpoznawanej sprawie, biorąc pod uwagę treść zaskarżonej decyzji oraz odwołania, sprowadzała się do oceny czy prowadzenie przez ubezpieczonego pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie podlegania przez niego rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w związku z posiadaniem statusu osoby pobierającej rentę strukturalną współfinansowaną ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji (...) Funduszu (...) skutkuje powstaniem tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w powszechnym systemie i wyłączeniem z rolniczego ubezpieczenia społecznego.

Należy wskazać, że w toku postępowania ubezpieczony nie kwestionował okoliczności prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, w tym w okresie po dniu 1 stycznia 2006 roku, tj. po dniu powstania tytułu do rolniczego ubezpieczenia społecznego w związku z uzyskaniem statusu osoby pobierającej rentę strukturalną.

W stanie faktycznym sprawy zasadniczego znaczenia nabiera ocena relacji zachodzącej pomiędzy przepisem art. 16 ust. 1 pkt 3 i ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2015, poz. 704) – zwaną w dalszej części ustawą emerytalną. Stosownie do art. 16 ust. 1 pkt 3 ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu podlega z mocy ustawy osoba pobierająca rentę strukturalną współfinansowaną ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji (...) Funduszu (...) lub ze środków pochodzących z (...) Funduszu Rolnego na

rzecz (...) O. (...). Zgodnie zaś z ust. 3 powołanego przepisu, przepisów min. ust. 1 nie stosuje się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Regulacja zawarta w art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej w istocie ma szczególny charakter z uwagi na to, że w ubezpieczeniach społecznych co do zasady podleganie ubezpieczeniom zachodzi z mocy ustawy (rzadko na wniosek) i wynika z reguły z prowadzenia określonej działalności (rolniczej, gospodarczej, zatrudnienia itp.). Natomiast sytuacja uprawnionego do renty strukturalnej jest w istocie wyjątkowa, bo ustawodawca zdecydował, że podlega ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu z mocy ustawy choć nie prowadzi działalności rolniczej, gdyż musiał jej zaprzestać aby uzyskać prawo do renty strukturalnej. Nabycie prawa do renty strukturalnej łączy się z tej samej przyczyny z wyłączeniem z podlegania ubezpieczeniom społecznym rolników. Sytuacja uprawnionego do renty strukturalnej może być uznana za szczególną, gdyż podlega on ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu, choć nie prowadzi działalności rolniczej. W orzecznictwie przyjmuje się wytlumaczenie rozwiązania przyjętego w art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, wprowadzającego podleganie ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu z mocy ustawy, iż może wynikać z tego, że prawo do renty strukturalnej jest okresowe, po którym to okresie ubezpieczony może uzyskać świadczenie z dotychczasowego (uprzedniego) ubezpieczenia. Rolnik zapewne prowadziłby działalność do uzyskania świadczenia w zwykłym trybie, gdyby nie zdecydował się na rentę strukturalną. Skoro celem renty strukturalnej były określone zmiany w rolnictwie, to indywidualnie dla rolnika okres tej renty nie powinien być wyłączony z ubezpieczenia emerytalno - rentowego. Rolnik podlega więc ubezpieczeniu emerytalnemu na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 9 marca 2012 roku, sygn. I UK 341/11).

Wyjątkowość regulacji art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej nie podważa jednak podstawowej zasady systemu ubezpieczeń społecznych, że ubezpieczenie zachodzi z mocy ustawy i zależy od faktycznej działalności rolniczej w systemie ubezpieczenia społecznego rolników albo od zatrudnienia lub innej działalności w systemie powszechnych ubezpieczeń społecznych, czyli zasady pierwszeństwa ubezpieczenia w systemie powszechnym przed ubezpieczeniem w systemie rolniczym. Cecha wyjątkowości regulacji nie uprawnia stwierdzenia, że przepis art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej stanowi bezwzględną (samoistną) podstawę podlegania ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu rolników, gdyż jest on wyłączony w sytuacji określonej w art. 16 ust. 3 tej ustawy. Innymi słowy art. 16 ust. 3 ustawy emerytalnej ma zastosowanie również do osób, które podlegają ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 3, jeżeli w okresie prawa do renty strukturalnej podejmują działalność gospodarczą bądź kontynuują taką działalność w dniu uzyskania uprawnienia do renty strukturalnej.

Na uzasadnienie wskazanego stanowiska zasadnym jest powołanie argumentów Sądu Najwyższego, zaprezentowanych w wyroku z dnia 9 marca 2012 roku, sygn. I UK 341/11, w którym Sąd ten przy dokonaniu oceny relacji art. 16 ust. 1 pkt 3 i ust. 3 ustawy emerytalnej w kierunku poglądu o wyłączeniu stosowania pierwszej z norm w sytuacji określonej w drugiej podniósł, że przede wszystkim regulacja (norma) zawarta w art. 16 ust 3 ustawy emerytalnej istnieje od początku w ustawie emerytalnej i zachowuje istotną rolę, gdyż reguluje odrębność ubezpieczenia społecznego rolników i ubezpieczeń społecznych w systemie powszechnym i wyłącza ubezpieczenie społeczne rolników, jeżeli rolnik podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu, którą to regułą wyłączono tylko w określonych przypadkach do prowadzenia lub rozpoczęcia przez rolnika działalności gospodarczej, lecz wówczas takie wyłączenie z podlegania ubezpieczeniom społecznym w systemie powszechnym ma swą ścisłą regulację.

Ścisłą regulację w zakresie wyłączenia z podlegania ubezpieczeniom społecznym w systemie powszechnym rolnika prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą zawiera art. 5a ustawy emerytalnej. W rozpoznawanej sprawie zasadniczego znaczenia nabiera rozstrzygnięcie kwestii dopuszczalności zastosowania wskazanej regulacji do sytuacji prawnej ubezpieczonego. Ustalony stan faktyczny sprawy nie daje podstaw do udzielenia pozytywnej odpowiedzi na to pytanie. Z poczynionych ustaleń bezspornie wynika, że w dniu 19 grudnia 2005 roku E. A. darował swojemu synowi R. A. gospodarstwo rolne składające się z działki nr (...), położonej w N. oraz z działki nr (...), położonej B. i od tego dnia zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej oraz nie posiada żadnych gruntów rolnych. Tymczasem powołany art. 5a ustawy emerytalnej jako jeden z warunków umożliwiających rolnikowi prowadzącemu pozarolniczą działalność gospodarczą wybór ubezpieczenia, kreuje warunek jednoczesnego prowadzenia przez

niego nadal działalności rolniczej lub stałej pracy w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub w dziale specjalnym. Tego warunku ubezpieczony jako osoba mająca prawo do renty strukturalnej bezspornie nie spełnił, co w konsekwencji spowodowało wyłączenie możliwości kontynuowania ubezpieczenia społecznego rolników przy wykorzystaniu szczególnej normy art. 5a ustawy emerytalnej. Przesłankami umożliwiającymi nabycie prawa do renty strukturalnej są bowiem, między innymi, przekazanie gospodarstwa rolnego i zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej (§ 4 pkt 4 i 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2004 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na uzyskiwanie rent strukturalnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 114, poz. 1191 ze zm.).

Przyjęta przez Sąd Okręgowy ocena okoliczności faktycznych sprawy w zakresie możliwości podlegania nadal ubezpieczeniu społecznemu rolników przy wykorzystaniu regulacji art. 5a ustawy emerytalnej znajduje potwierdzenie w orzecznictwie. Jak się bowiem podkreśla podleganie nadal ubezpieczeniu rolniczemu pomimo prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej traci swą źródłową, normatywną podstawę w razie ustania stanu rzeczy, z którym ustawa łączy możliwość podlegania nadal ubezpieczeniu społecznemu rolników. Z wskazanego wyżej ukształtowania warunków prawa do renty strukturalnej, że może z niej korzystać rolnik, który przekazał swe gospodarstwo rolne następcy i zaprzestał prowadzenia działalności rolnej, ale prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, wynikają określone konsekwencje w zakresie statusu ubezpieczeniowego. W szczególności, że prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą osoba pobierająca rentę strukturalną wyłączona jest z ubezpieczenia rolniczego na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy emerytalnej, bo podlega ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia tej działalności i nie może korzystać z wyboru ubezpieczenia przysługującego rolnikowi na warunkach art. 5a ustawy emerytalnej, gdyż nie spełnia przesłanki prowadzenia nadal działalności rolniczej (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2012 roku, sygn. I UK 341/11, z dnia 27 marca 2012 roku, sygn. 68/11 oraz z dnia 13 września 2013 roku, sygn. I UK 75/13).

W rozpoznawanej sprawie wskazane ustanie stanu rzeczy, z którym ustawa łączy możliwość podlegania nadal ubezpieczeniu społecznemu rolników polegało właśnie na zaprzestaniu przez ubezpieczonego, prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą, od dnia 19 grudnia 2005 roku jednoczesnego prowadzenia przez niego nadal działalności rolniczej lub stałej pracy w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub w dziale specjalnym. Ta okoliczność miała wyłączne znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie a nie podnoszona w uzasadnieniu odwołania kwestia kwoty należnego podatku dochodowego należnego od ubezpieczonego w okresach określonych w zaskarżonej decyzji z tytułu osiąganego przychodu z prowadzonej przez niego działalności gospodarczej.

Najwyższego wyrażony w powołanym już wyroku z dnia 13 września 2013 roku w związku z poszukiwaniem normatywnej podstawy dla objęcia ubezpieczeniem rolniczym osoby, która pobiera rentę strukturalną i nie prowadzi działalności rolniczej, prowadzi natomiast pozarolniczą działalność gospodarczą. Zdaniem Sądu Najwyższego takiej podstawy brak w obowiązującym stanie prawnym. Nie stwarza takiej podstawy art. 9 ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 roku, poz. 121 z zm.). Zgodnie z tym przepisem, osoby, o których mowa w art. 6, niewymienione w ust. 4 i 4c, mające ustalone prawo do emerytury lub renty podlegają dobrowolnie ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu. Sąd Najwyższy wskazał, że charakter prawa ubezpieczeń społecznych, jako zawierającego zbiór przepisów bezwzględnie obowiązujących, nakazuje nadawanie wskazanym w art. 9 ust. 5 ustawy systemowej pojęciom tylko takie znaczenie, jakie wypływa z jego tekstu. Określenie "renta", którym się posługuje, nie może być uznane za pojęcie zbiorcze, obejmujące wszystkie świadczenia przyznawane nie tylko z ubezpieczeń rentowych, lecz także w postaci świadczeń z innych systemów, którym nadano taką samą nazwę. Identyfikacja rent z ubezpieczeń rentowych z rentami strukturalnymi jest wykluczona z uwagi na odmienne przesłanki i źródło finansowania tych świadczeń. O ile bowiem renty z powszechnych ubezpieczeń rentowych przyznawane są osobom podlegającym systemowi ubezpieczeń społecznych i finansowane z funduszu rentowego wyodrębnionego w ramach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 55 pkt 2 lit. a ustawy systemowej), o tyle renty strukturalne przyznawane są rolnikom, czyli osobom pozostającym poza systemem powszechnego ubezpieczenia społecznego i finansowane przede wszystkim ze środków pochodzących z

Sekcji Gwarancji (...) Funduszu (...) (art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia z dnia 28 listopada 2003 roku o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji (...) Funduszu (...)) (Dz. U. Nr 229, poz. 2273 ze zm.) lub ze środków pochodzących z (...) Funduszu Rolnego na rzecz (...) O. (...) (art. 1 i art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 7 marca 2007 roku o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (jednolity tekst: Dz. U. z 2013 roku, poz. 173).

Powołane rezultaty wykładni językowej Sąd Najwyższy podparł wykładnią systemową, uwzględniającą brak związku normatywnego między systemami ubezpieczeń społecznych i rolniczym, a także zasady techniki prawodawczej, wskazując, że w ustawie nie zamieszcza się przepisów, które regulowałyby sprawy wykraczające poza wyznaczony przez nią zakres podmiotowy, czyli regulowane w niej stosunki oraz krąg podmiotów, do których się odnosi (§ 3 ust. 2 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej", Dz. U. Nr 100, poz. 908). W ocenie Sądu Najwyższego wykluczone więc było, by ustawodawca w ustawie regulującej stosunki ubezpieczenia społecznego, odwołując się do pojęcia "renty", sięgał do jakiegokolwiek innej definicji świadczenia przysługującego na podstawie innych przepisów niż określenie renty w art. 4 pkt 10 ustawy dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2015 roku, poz. 748 ze zm.), jako renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinnej. Wskazane poglądy Sąd Okręgowy w całej rozciągłości podziela.

Z tych względów Sąd na mocy wyżej wskazanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.